

האזנים הפסיקו הערבים לשחק ששִׁבש והתחילו לשחק שח־מ?

הצלה והחרדה

אמריקאים סובייטיים נגד אויבם העיקרי: סין. גם המשאבים הכלכליים הסובייטיים הם מוגבלים, והם לא יכלו עוד להרשות לעצמם השקעה עצומה חדשה בהרפתקה מצ'רית.

כדומר: שתוכנית רוג'רס כללה סעיף בלתי־כתוב, שאמר כי כל זה ייכנס לתוקפו רק אחרי שהמצי'רים יגרשו את הסובייטים ויצטרפו מחדש למחנה המערבי. עד אז לא יופעל לחץ על ישראל.

ריקאית, בגלל יחסיה עם ברית־המועצות והנוכחות הסובייטית במצריים. נחמה זו נעלמה השבוע.

מישחק הגזר

והשומ

השאלה הגדולה היא: האם עמדו האמריקאים מאחורי המיפנה האחרון בקאהיר — או שהוא נבע ממניעים מצריים גרידא?

מזה שנתיים משחקת אמריקה מישחק מסוכך מאוד בקאהיר. מצד אחד היא מנופסת לעיני הגמל המיצרי בגזר עסיפי, מצד שני היא מאיימת עליו בשוט.

הגזר הוא תוכנית רוג'רס, בגילגוליה השונים. נאמר למצרים, למעשה: "רק אנחנו יכולים לגרש את ישראל מן השטחים המוחזקים. הנה תנאי־ההסדר שאנחנו מציעים. אם תרצו — בואו אלינו."

השוט הוא הנוקשות הטוטאלית של הגברת גולדה מאיר. בעזרתה אמרו האמריקאים למצרים: "הזמן עובר. הישראלים מתנחלים על אדמתכם. אם לא תמהרו, לא נוכל לעזור לכם עוד."

הסובייטים יעצו למצרים לקבל את תוכנית רוג'רס ואת החלטת מועצת־הביטחון. ערב מותו, הכריז עבד־אל־נאצר בפירוש על נכונותו לקבל את שתיהן, להכיר ביש־ראל ואולי אף לכונן עימה יחסים רשמיים. אחרי מותו, חזר אנוואר אל־סאדאת על הודעות אלה, אף ביותר קיצוניות.

אולם שום דבר לא זו. ארצות־הברית לא הפעילה על ישראל את הלחץ הקטן ביותר. להיפך, דווקא בשעה שמשלת גולדה מאיר עמדה בסירובה המוחלט לזון אף מלימטר אחד, היא קיבלה מידי ניכסון את הנשק האמריקאי הטוב ביותר. בשפע הרב ביותר, בתנאים הנוחים ביותר.

דבאורה — תעזומה. מה היה פיתרונה? ישראלים רבים החלו מאמינים, בביטחון גובר, שהנשיא ניכסון נכנע לכוח הישר

אחרי שחלף ההלם הראשון למישע הודעתו של נשיא מצריים על סילוק היועצים הסובייטיים, נקדע ליבם של השורים הבכירים" בירושלים בין שני רגי שות חזקים:

- השימחה על כך שעכשיו סולק המיכ־שול האחרון בפני נוקשות ישראלית טוטאלית, ושום סכנה צבאית אינה מכריחה עוד את הממשלה לנהוג בזהירות בהגשמת תוכנית־הסיפוח.
- הפחד שמא יביא הדבר לכפיית הס־דר־שלום בנוסח רוג'רס על ישראל.

חלום הבלהות

הפחד מפני התקרבות וושינגטון־קא־היר מרתף על ממשלת ישראל מאז קום המדינה. הוא גרם לכמה מן הפרשות החמורות ביותר בתולדות המדינה. כאשר השתלט גמאל עבד־אל־נאצר על מצריים, תוך הדחת הגנרל מוחמד נגיב, הגיע פחד זה לשיאו. עבד־אל־נאצר פליר־טט עם משרד־החוץ האמריקאי, בו בלט אז קודמו של ג'וזף סיסקו, הנרי בירוד הפרו־ערבי. בראשית 1954 היה נראה כא־לו עומדת להיווצר ברית אמריקאית־מצ'רית, תוך צימצום אספקת הכסף והנשק לישראל.

התוצאה: העסקה־ביש המפורי־סם של 1954, שנועד לפוצץ את קרבות זו. סוכנים ישראלים כיצ'עו אז מעשה פרובוקציה של הטמ־נת מצבות במסודות אמריקאיים כמצריים, כמטרה לעורר רושם כאילו המצרים עצמם עשו זאת ו־לקדק את היחסים בין מצרים ו־ארצות־הברית.

העסקה־ביש לא עזר. אבל סירובו של עבד־אל־נאצר להצטרף לברית־גמאל קץ לסכנה. אמריקה פנתה עורף למצריים, ביטלה את תמיכתה בבניית סכר אסואן, ובכך נתתיים פרק זה.

בעיקבות פעולתו הנמרצת של הנשיא דווייט אייזנהואר נגד הפלישה הישראלית צרפתית־בריטית של 1956 ("מיבצע קדש")

נפרד הסהר מן הכמיש

יועצים סובייטים שלא יכלו להתגבר על גילויי זלזול בלבנטינים, לא יכלו להשלים לאורך זמן עם מצב של "לא שלום ולא מלחמה". צבא של 800 אלף איש, שרובו מגוייס גיוס מילואים מאז מלחמת ששת הימים, נעשה חסר סבלנות ומעורער מבחינה מוראלית. הרמטכ"ל החדש, שאולי תבע נשק תוקפני חדיש יותר.

היו לכך כמה וכמה סימנים, בחודשים האחרונים: אישים פרו־אמריקאיים מובהקים, כמו זכריה מוחי־אלדין, עבד־אל־ליטיף בגדדי ואחרים, משותפי עבד־אל־נאצר לשעבר, חזרו לחדשות. חסנין הייכאל, ש־הוא שבשבת־רוח יעילה, החל מטיף בגלוי לאורינטציה אמריקאית.

שח־מ מול ששִׁבש

יש בירושלים אינו מעלה על דעתו שכדאי לנצל מצב זה כדי לפתוח ב־פעולה יוזמה גדולה להשגת שלום (ראה הנדון), מלבד השמעת המליצות הנוודשות הרגילות על "משא־ומתן בלי תנאים מוק־דמים" — כלומר, השלמה מצרית מראש לסיפוח שטחים נרחבים על־ידי ישראל.

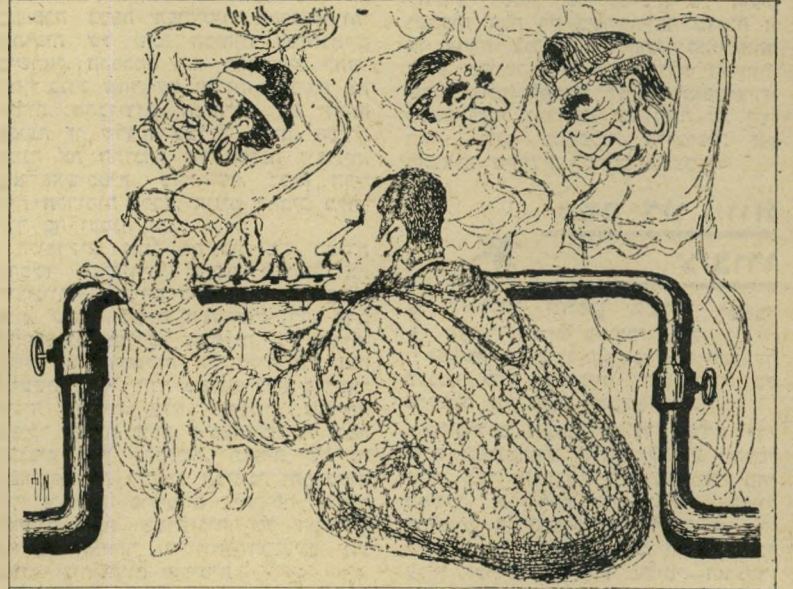
שוחרי־השלום הפרו־סובייטיים נדר־חקו לפינה בקאהיר. קרנו של חאלד מוחי־אלדין, יו"ם ועידת בולוניה, ירדה. מעמדו של אנוואר אל־סאדאת החל מתערער בציבור ובצבא. ההומור הקאהירי המפורסם החל מייצר בדיחות נגדו.

לנו לעוזל!

הדבר הראשון היה ברור תמיד. למוסקבה אין שום השפעה בירושלים, ואין היא יכולה לכפות עליה מהלכים פוליטיים. אולם היה נראה שברית־המועצות יכור לה לפחות להבטיח הישג במלחמה. כוח־ההרתעה הסובייטי הגן על מרחביה־האוויר של מצריים. נשק מודרני — כגון טילי־הפצצה שאינם תלויים בטייסים מצריים, או מפציצים המוטסים על־ידי טייסים סוביי־טיים — יכול היה לגרום לישראל אבידות כבדות בכל מלחמה חדשה.

אם ייבחר "דיק" ניכסון מחדש, הוא יהיה משוחרר לעולם ועד מכל לחץ יהודי נוסף. לפי החוקה האמריקאית, לא יוכל להיבחר מחדש, הוא יוכל להקדיש ארבע שנים לניהול מדיניות כאוות נפשו. לפי האינטרס האמריקאי הטהור.

נראה שזוהו מה שאמר איסא־דאת לסובייטים: "אם אינכם יכולים להשיג לי שלום, תשיגו לי הי־שג צבאי, כדי לשנות את עמדת ישראל ולשחרר את השטחים שגני. או — או."

חליל הקסם

שוב התקרבו וושינגטון וקאהיר, אך באר־זה שעה כבר גברה תלות מצריים בברית־המועצות, והסכנה היתה מועטה. למעשה התחדשה סכנה זו רק כאשר יום הנשיא ניכסון את "תוכנית רוג'רס" — ומאז מכרי־סם הפחד בלב קברניטי ירושלים. רק נחמה אחת היתה להם: שמצריים לא תוכל להיענות ברצינות ליוזמה האמ־